

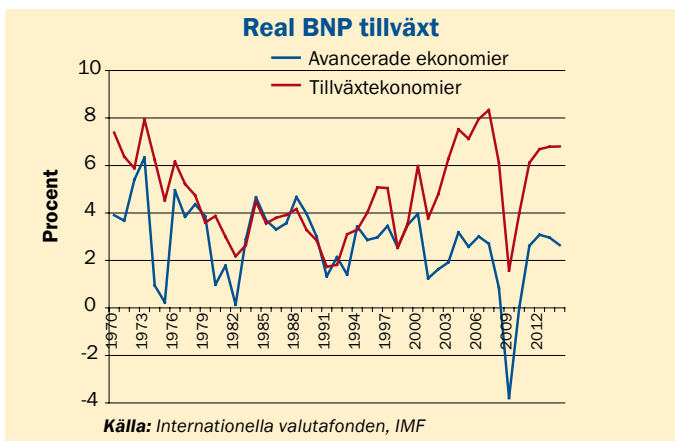

Tuffa tider utmanar företagarna

I den andra kvartalsrapporten från LRF Konsult finns en kortfattad redogörelse över den aktuella lönsamheten inom de olika driftsriktningarna växtodling, gris, mjölk, nötkött och skog. Den fördjupade marknadsanalysen handlar om den gröna turismen.

Den globala finanskrisen sätter spår i stort sett i alla branscher. Världen har inte skådat en liknande inbromsning sedan depressionen på trettioalet. OECD:s analys av världshandel visar på kraftig tillbakagång. Tidigare kriser i form av oljekrisen på 70-talet och 11:e september 2001 har inte alls varit så djupa.

Internationella valutafondens, IMF, beräkningar av BNP-tillväxten för 2009 i världen visar för första gången på 40 år på negativ tillväxt. I bilden kan man se att det är i de avancerade ekonomierna som tillbakagången är kraftigast. I tillväxtekonomierna, såsom Sydostasien och Sydamerika, så räknar man fortfarande med positiv tillväxt. I dessa länder har reala BNP-tillväxten sedan sekelskiftet utvecklats betydligt snabbare än i de avancerade ekonomierna.

För bägge kategorierna räknar man med att ekonomin under 2010 återhämtar sig, för att under 2011-2012 vara tillbaka på tidigare års nivåer. Detta bekräftas av flera signaler i början av juni om vändningar i konjunkturen och att botten är nådd. För svensk del finns det nu bedömningar om att BNP faller med cirka 5 procent under 2009, det vill säga kraftigare än i många andra länder. Om sedan återhämtningen blir snabbare i Sverige än andra länder återstår att se.

Kvartal 2 visar:

- Spannmålslagren minskar och spannmålspriser ökar
- Mjölkföretagen har det fortsatt svårt ekonomiskt och likviditetsproblem
- Svag hemmamarknad för griskött och EU-ländernas slaktvolym minskar
- Svagare nötköttsmarknad

Till följd av förväntningar om större variation i livsmedelspriser så siktar flera av utvecklingsländerna på att öka självförsörjningsgraden. I vissa länder har tullar och andra handelshinder inrättats. Livsmedelsexporterande länder får därmed svårare att avsätta sina produkter. Hur kommer de att hitta alternativa marknader för att avsätta sina förväntade överskott? Det troliga scenariot är att trycket på den svenska närmarknaden kommer att öka ytterligare när den svenska kronan återgår till tidigare värde.

Konsumenttrender

I en tid av lågkonjunktur kan antas att matkonsumtionen förändras till fördel för lågpris och till nackdel för premiumprodukter. Men under 2009 ser det ut att vara till fördel för båda kategorierna. Under inledningen av året har nötköttskonsumtionen minskat med 3 procent, griskött har minskat med 7 procent.

Konsumenten har blivit mer medveten om vad man köper i matbutiken. Det är viktigt med miljö och klimat, man vill äta det "som känns rätt för mig", intresset för närproducerad mat ökar.

Ett mer situationsanpassat köpbeteende växer fram. Vid ett tillfälle handlar konsumenten billiga, snabblagade matvaror, nästa gång något lyxigt närproducerat att bjuda vännerna på. Efterfrågan på ekologisk mat är idag större än tillgången. Det finns ett politiskt beslut kring att den certifierade ekologiska odlingen i slutet av 2010 bör uppgå till 20 procent av landets jordbruksmark. För att uppfylla målet krävs ytterligare cirka 400 000 hektar och en lönsam odling.

De svenska livsmedelspriserna steg som en raket under 2007-2008 men faller under 2009 tillbaka som en fjäder och mellanleden ökar sina marginaler på konsumentens (och bondens!) bekostnad. Enligt SCB:s senaste inflationssiffror ökar livsmedelspriserna på importerade varor som bananer och kaffe. Men PRO:s matvarukorg som innehåller mest basvaror har hittills i år blivit 4,5 procent billigare. Mejerivaror och spannmålsprodukter har sjunkit mest.

Tendenser 2009:

- Långt kvar för den offentliga sektorn att uppnå målet om att 25 procent av livsmedlen skall vara ekologiska
- Livsmedelspriserna sjunker för konsumenten men mer hos bonden. Marginalerna ökar i mellanleden som konsumenten får betala
- Allt fler kommunpolitiker väljer att ställa krav på sina inköpsorganisationer så att den mat som serveras på skolor och äldreboenden har sitt ursprung enligt svenska djurskyddsregler

Växtodlingsföretaget

International Grain Council IGC har i juni lämnat en uppgraderad skördeprognos som pekar på en något lägre världproduktion av spannmål än tidigare prognos.

Det beror på lägre förväntade skördenivåer på grund av torka i östra och södra Europa samt svåra väderförhållanden i USA. Samtidigt antas konsumtionen öka något vilket medför att spannmålslagret i världen skrivs ned till 327 miljoner ton. Denna utveckling i kombination med ett ökat intresse för investeringar på råvarumarknaden innebär en uppåtgående trend för spannmålspriserna. Priset på oljevaxter har haft en stigande trend, understödd av en nedskrivning av Argentinas förväntade skörd av soja samt stärkta oljepriser. Den starka prisutvecklingen har mattats av efter rapporter om att Kina sänkt sin import av soja och palm.

Inför kommande höst och produktionsbeslut är det viktigt att hålla sig uppdaterad om prisutvecklingen på insatsvarorna diesel och handlungödsel. Gödselpriserna har en nära koppling till priset på naturgas som står för över 80 procent av tillverkningskostnaden men följer även oljepriset relativt väl.

EIA, Energy Information Administration i USA, menar att ökningen av oljepriset främst drivs av spekulation om ökad efterfrågan medan den fysiska efterfrågan fortfarande är låg. Samtidigt är lagren av olja större än på många år vilket gör att priserna borde ha hållit sig på vårens nivå, men priset har istället fortsatt att stiga.

Utvecklingen på råvarumarknaden kommer att ha en stor inverkan på den förväntade höstsådden. De senaste signalerna om lägre förväntade världslager, stigande spannmålspriser och sjunkande gödselpriser tyder på en ökad höstsådd. Även förfruktgrödornas omfattning påverkar höstsådden. För svenskt vidkommande odlas det, enligt SJV:s rapport, 10 procent mer oljevaxter under 2009. Samtidigt har trädesarealen minskat något jämfört med 2008 vilket innebär att de två viktiga förfruktgrödorna är ungefär lika stora 2009 som 2008.

Driftsresultatet för 2009 ser fortfarande mörkt ut och varierande men kan förbättras beroende på fortsatt spannmålsprisutveckling och när man väljer att sälja.

Att tänka på:

- Bevaka dina gröders skörd i olika delar av världen samt dess avräkningsprisutveckling för att kunna förhandla kring dina avräkningspriser samt göra affär vid bra tidpunkt

Byggkonjunktur

Vid lågkonjunktur påverkas byggbranschen kraftigt. Många råd har därför varit till lantbruket att utnyttja svackan för långsiktiga och affärsmässiga byggsatsningar.

Dock har inte byggbranschen påverkats likartat över landet. Om anmälda arbetslösa till a-kassan används som indikator för branschen så tycks byggandet i Jönköping, Gotlands, Kalmar län liksom i storstadsområdena inte ha påverkats i så stor grad som övriga landet. I Västmanlands län och i stort sett hela Norrland tycks det vara en kraftigare svacka i byggande jämfört med övriga landet. I Jämtland och Blekinge kan man se att arbetslösheten ökade under -08 för att minska i början av -09. Det är alltså stora regionala skillnader i byggkonjunkturer vilket även påverkar de lantbrukare som gör affärer inom entreprenad.

Grisköttföretaget

EU-ländernas slaktvolym kommer inte att återhämta sig under 2009 från den kraftiga volymminskningen från föregående år. Sverige är ett av få EU-länder där slaktvolymen inte minskade under 2008.

På den globala grisköttmarknaden ökar Kina, som står för halva världsvolymen, med drygt fyra procent under 2009. Men världsmarknaden kommer inte att påverkas eftersom kineserna själva konsumerar alltmer griskött. Även Ryssland ökar produktionen med fyra procent, vilket i första hand påverkar Brasiliens lågprisexport till Ryssland. Ryssarna har sagt att man inte behöver importera griskött efter 2012. Men då krävs en volymökning på minst 200 000 ton varje år vilket kan vara svårt med den infrastruktur som finns idag.

I Sverige är det fortfarande för dåligt betalt för grisarna. Vilket det inte borde vara, då den låga kronkursen som gör det tuffare för importörerna istället bör göra det lättare för slakterierna att försvara sina positioner och öka. Visserligen är skillnaden mellan den officiella svenska noteringen och faktisk utbetalning stor beroende på personliga avtalstillägg. Men även om statistiken över betalt belopp per kilo studeras, så ligger Sverige hela tiden i botten i bottenskiktet bland de 27 EU-länderna.

Fastän läget just nu för en svensk smågrisproducent är det bästa på två år, så fattas det cirka 2 000 kronor per årssugga i täckningsbidrag om produktionen ska finansiera ett nybyggt stall med en byggkostnad på 48 000 kronor per plats.

1000 tons slaktvikt	2005	2006	2007	2008	2009	% ändring 2009:2008
Kina	45 500	46 500	42 300	46 150	48 000	+4,1
EU	21 600	21 800	22 900	22 530	22 100	-2,0
USA	9 300	9 560	9 962	10 600	10 300	-3,0
Brasilien	2 710	2 830	2 990	3 015	3 010	0
Ryssland	1 735	1 805	1 910	2 060	2 145	+4,0
Kanada	1 920	1 898	1 900	1 920	1 960	+2,0
Japan	1 245	1 247	1 250	1 245	1 240	-0,0
Total	94 551	96 100	94 730	98 441	100 318	+1,2

Källa: Karl Christian Möller, chefsanalytiker Danish Crown

Den uppåtgående trenden på avräkningspriset som fanns under kvartal ett har stagnerat under senare delen av andra kvartalet. Vid jämförelse mellan vecka 24 2008 och vecka 24 2009 ligger Scans avräkningspris 65 öre lägre och spotmarknadspriset 1,50 kronor lägre. Foderkostnaden som sjunkit stadigt sedan förra sommaren, har börjat vända uppåt igen, främst beroende på stigande proteinpriser. Övriga kostnader har fortsatt att stiga under 2009 efter den kraftiga uppgången 2008. Det gör att driftsresultatnivån ligger fyra procent under 2008, som var det sämsta resultatet på många år.

Orsakerna till den dåliga betalningsförmågan (eller viljan) hos den svenska slakterinäringen är flera. Dels sammanhänger det med utvecklingen hos marknadsledaren, dels har handeln med ett fåtal stora aktörer en dominerande ställning och dels påverkar importen även om den svaga svenska kronan skyddar till en viss del. Sverige har en självförsörjningsgrad på cirka 80 procent, och i föl köpte svenskarna, främst storhushåll och industri, 40 000 ton danskt griskött.

Den just nu pågående debatten, där skillnaden mellan svensk och dansk djurvälstånd lyfts fram, har än så länge inte påverkat handelns inköpare. Men konsumenten har alltid möjlighet att "rösta med fötterna".

Att tänka på:

- Hur skapar du mervärden i ditt eget grisföretag?

Mjölkföretaget

Mjölkspriserna i Europa och på världsmarknaden har visat en tendens att stabiliseras på nivåer som senast var kring år 2004 och botten är kanske nådd.

En förklaring till stabiliseringen är att mejeriföretagen runt om i världen har anpassat sin produktion och att EU har stödköpt smör och mjölkpulver vilket gjort att lagren åter har byggts upp till nivåer som det var 2005-2006. Stort fokus har riktats mot spotmarknaden, exempelvis Fonterras internetauktion. Det skapar nu en oro i Europa - vart är mjölkspriset på väg? När kan en vändning komma? EU:s lageruppbyggnad kan komma att bidra till att en eventuell prishöjning blir fördröjd när lagren åter ska säljas ut. Inom EU har Italien och Nederländerna sin vana trogen producerat över landskvoterna. Invägningen under inledningen av 2009 har varit hög och ökande i Danmark, Irland, Italien och Polen. Däremot har invägningen fallit kraftigt i Frankrike, Tyskland och Spanien.

Tyvärr kan inte lönsamheten hjälpas av sänkta foderkostnader. Det finns en stor efterfrågan på proteiner i världen, bland annat från Kina, och i brist på alternativ till sojamjöl så driver efterfrågan upp priset. Tendensen på kort sikt är att köpfoderkostnaden i mjölkproduktionen ökar då sojamjöl stigit kraftigt. Det finns en trend att fler mjölkproducenter väljer att köpa in spannmål och koncentrat istället för färdigfoder för att hålla nere foderkostnaden. Foderfirmorna breddar även sitt sortiment med köpkraftfoder som har en annan sammansättning av fett, fiber och proteinkvalitet vilket ger ett lägre pris än köpkraftfodret i det ordinarie sortimentet.

Att maten skall vara lokalproducerad är en stark trend 2009. Mejerierna profilerar mer och mer att mjölken kommer från lokala mjölkbönder och intresset för aktiviteter som exempelvis betesläpp är stort. Även handeln visar ett ökat intresse att sälja mer lokalproducerad mat. Samtidigt präglas våra inköpsvanor av den fortsatta lågkonjunkturen i världen. I Danmark har marknaden för lågprismjolk ökat och står för 35 procent av den danska mjölkmarknaden. Ekologisk mjölk är den största ekologiska produkten och marknadspotentialen är ökande.

Lönsamheten har inte förbättrats under första halvåret varken i Sverige eller i övriga mjölkproducerande länder och ingen förbättring är i sikte, men det kan ske snabba kast uppåt. Den kraftiga nedgången i konsumtion världen över är orsaken till lönsamhetsproblemen och inte den marginella merproduktion som skedde under 2008. Kan mjölkbönderna hoppas på att med hjälp från konsumenterna få höjt avräkningspris under hösten som skedde hösten 2007? Driftresultatet pekar fortsatt ned med 43 procent. På grund av det bekymmersamma läget, den positiva responsen från mjölkbönderna som haft samtalet, samt den stora efterfrågan förlängs erbjudandet om Framtidssamtal Mjolk till och med 31 oktober 2009.

Att tänka på:

- Varje mjölkföretagare bör se över sin kortsiktiga och långsiktiga foderstrategi, efterfrågan på sojamjöl kommer att vara fortsatt hög
- Räkna på vad det hemmaproducerade fodret kostar på kornas foderbord, optimerar foderstaten, våga tänk nytt!
- Jämför kraftfoderpriser, men glöm inte att jämföra helheten i de olika kraftfodren

Nötköttsföretaget

I Sverige sjönk grundnoteringen på nötkreatur under maj månad för första gången sedan årsskiftet. Priset är lägre än vid samma tid ifjol.

Signalerna just nu tyder på att det finns en stor risk för fler sänkningar framöver. Det är fler nötkreatur till slakt i år jämfört med samma tidpunkt ifjol vilket gör att ett lager byggs upp. Håller de låga köttpriserna i sig under sommaren finns en stor risk att priserna på dikalv blir lägre till hösten, på grund av att efterfrågan på livkalv minskar då lönsamheten försämras till följd av sjunkande köttpriser.

Priset på livkalv i Sverige är lägre i dagsläget än föregående år. Som motpol till detta står frikopplingen av handjursbidrag om något år, som kommer att skapa en efterfrågan på tjurkalv, om man inte anser att den framtida lönsamheten blir för dålig.

Jordbruksverket konstaterar i en rapport att följderna av EU:s översyn av jordbrukspolitiken förmodligen kommer att leda till en minskning av antalet betande djur i Sverige. Detta grundas på att svensk nötköttsproduktion förväntas minska till följd av försämrade lönsamhet och ökad konkurrens från importerade produkter. Detta i sin tur är ett hot mot de nationella miljömålen och de politiska intentionerna att hålla alla betesmarker hävdade.

De svenska förändringarna av landsbygdsprogrammet 2010 innebär att ersättningarna till vallodling, betesmarksstöd samt LFA-ersättningarna höjs. Tyvärr kompenserar inte de föreslagna höjningarna kostnadsökningarna.

Vi ser efter två kvartal inte några tendenser som tyder på att det kommer att ske någon lönsamhetsförbättring under 2009. Även under andra kvartalet så har det varit svårt att sälja djur. Slakten av nötkreatur har ökat med 12 procent under januari till mars jämfört med samma period under 2008. Av denna volymökning står antalet slaktade kor för 6 500 stycken, antalet dikor undersöks nu av SCB på uppdrag av SNP.

Foderkostnader ser inte ut att sjunka och driftresultatet pekar på en tillbakagång till 2004 års nivå, vilken är den lägsta under de senaste 6 åren.

Att tänka på:

- Rätt rapportering av handjur
- Förhandla när du ska köpa/sälja slaktdjur, foder mm
- Trygga tillgången på areal framöver och säkra med skriftliga avtal

Timmer →

Massaved →

Skogsföretaget

Lågkonjunkturen fortsätter att dominera i skogen, men exportpriserna på sågade trävaror har stigit sedan i februari. Det förväntas en brist av timmer till hösten, men avvakta att kontraktera då trenden är på uppåtstående. Men ha en tät kontakt med din rådgivare/inspektör/ virkesköpare då rekylar kan inträffa.

Vi håller fast vid vår prognos om en något ljusare höst, men att marknaden kommer ta fart först under 2010.

Att tänka på:

- Låt inte skogsvården bli lidande för att virkespriserna är låga. Röjning och plantering ger god avkastning på investerat kapital
- Behöver du avverka av ekonomiska skäl - prioritera i så fall sämre bestånd och spara praktbestånden till bättre prisnivåer

Marknadsanalys Turism

Den turistiska omvärlden i ett litet större perspektiv

Framtidsprognoser för turism har under många år indikerat fortsatt stark tillväxt även om dagens ekonomiska situation, på kort sikt, ger en mer osäker bedömning.

World Economic Forum och deras rapport The Travel & Tourism Competitiveness Report 2009 visar på en 3,8 procent årlig tillväxt för resandet i Sverige fram till 2018. Kortsiktigt är den prognosen reviderad för 2009 till en minskning och kanske en mindre stagnation som sedan kompenseras av en ökad tillväxt.

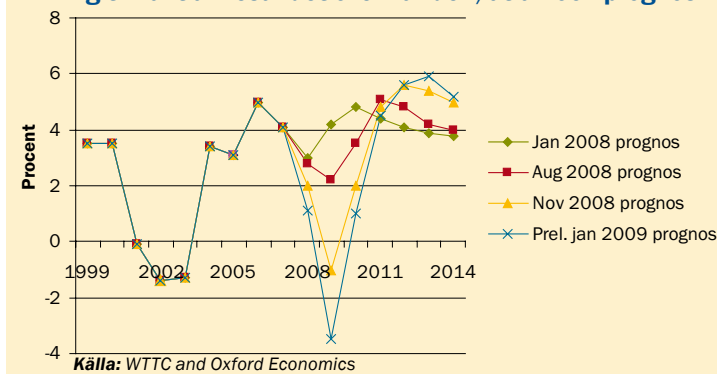
I rådande tider är det dock svårt att göra långsiktiga prognoser vilket visar sig i diagrammet. Rapporten pekar på ett flertal viktiga faktorer med stor påverkan på turismen - oljepriser och valutakurser, vilka båda har fluktuerat kraftigt det senaste året.

I rapporten från World Economic Forum ges Sverige goda framtidsutsikter. Sverige rankas som sjunde bästa land i världen i förutsättningar att utveckla sin turism. Vi anses vara världsledande vad gäller miljö, hållbarhet och infrastruktur. Vi anses även tillhöra toppskiktet vad gäller säkerhet, kulturella tillgångar och mänskliga resurser. Däremot hör de värden vi levererar i förhållande till vårt pris till de sämre. Detsamma gäller myndigheters prioritering av turism. I ett lite kortare perspektiv gynnas svensk turism av det finansiella klimatet och nu gällande valutakurs.

Landsbygdsturism och den turistiska omvärlden.

Framtidens resande handlar om det unika en plats har att visa och erbjuda. Sveriges position är stark. Våra tillgångar i natur, miljöer, vatten, kultur, traditioner, hållbart agerande, säkerhet, mänskliga resurser och infrastruktur ger oss möjligheter. För svensk landsbygdsturism är läget gynnsamt. De unika värden som lyfts fram i analyser tillhör i de flesta fall landsbygden. Men det finns förstås fler faktorer som styr utvecklingen - såsom efterfrågan på marknaden samt villkor och möjligheter i produktion och leverans. Läs mer om detta i kommande

Årlig tillväxt av resandet över världen, utfall och prognos

Källa: WTTC and Oxford Economics

omvärlds- och marknadsanalys (Omvärlden och Landsbygdsturism, Continuum AB/Zurf AB) som presenteras på LRF medlemsnät under hösten 2009.

VisitSweden lyssnar på marknaden och ger röst åt Sverige i världen

Svensk turism omsatte 236 miljarder kronor under 2007. Av dessa spenderades 87,6 miljarder av utländska besökare i Sverige. Av alla övernattningar som görs i Sverige står utländska besökare för 23 procent.

Visit Sweden har i uppdrag att marknadsföra Sverige utomlands. Ofta har de upplevelser som marknadsförs en stark koppling till den svenska naturen. Upplevelser i natur där lärandet och upptäckarglädjen utgör viktiga inslag i vistelsen är attraktiva. För många människor, inte minst barn, är exempelvis ett boende på lantgård eller aktiviteter som fiske eller skidåkning någonting de aldrig har kommit i kontakt med i sina hemländer. Upplevelsen förstärks av det faktum att Sverige, enligt undersökningar, uppfattas som ett mycket miljövänligt land som står för ett hållbart tänkande och där ekoturism redan är ett begrepp.

Sociala medier (social marknadsföring i det digitala rummet på internet t ex Facebook, Youtube, bloggar, etc baserat på social

interaktion och användargenererat innehåll) används i allt högre utsträckning och i allt fler sammanhang, så även för att marknadsföra resmål och upplevelser. VisitSweden har skapat en online community där över 7000 Sverigevänn

er med personliga bilder och historier inspirerar utländska resenärer att besöka Sverige. Allt fler söker tips från andra innan de bokar sin resa och Sverigevännernas egna rekommendationer om landet som resmål har därför en hög trovärdighet.

Samarbete är nyckeln för fler besökare

I ett litet land som Sverige, i en bransch med många små och medelstora företag, vitt spridda över stora delar av landet, är samverkan och affärssamarbete genom partnerskap viktiga ledord för framgång och tillväxt. Det gör i förlängningen Sveriges erbjudande mer attraktivt för besökare, eftersom man tillsammans kan utveckla marknadsföringen och de upplevelser man erbjuder efter vad resenärerna efterfrågar. Här kan aktörer utanför städerna få stor betydelse för att bredda utbudet av produkter och tjänster som attraherar utländska besökare, menar VisitSweden.

Att tänka på:

- Bygg nätverk och affärssamarbeten
- Våga välja målgrupp - vilka är dina kunder?

Källor till analysen:

Bo Söderström, Visit Sweden; Ulf Åberg, Continuum AB och Christian Åberg, Zurf AB